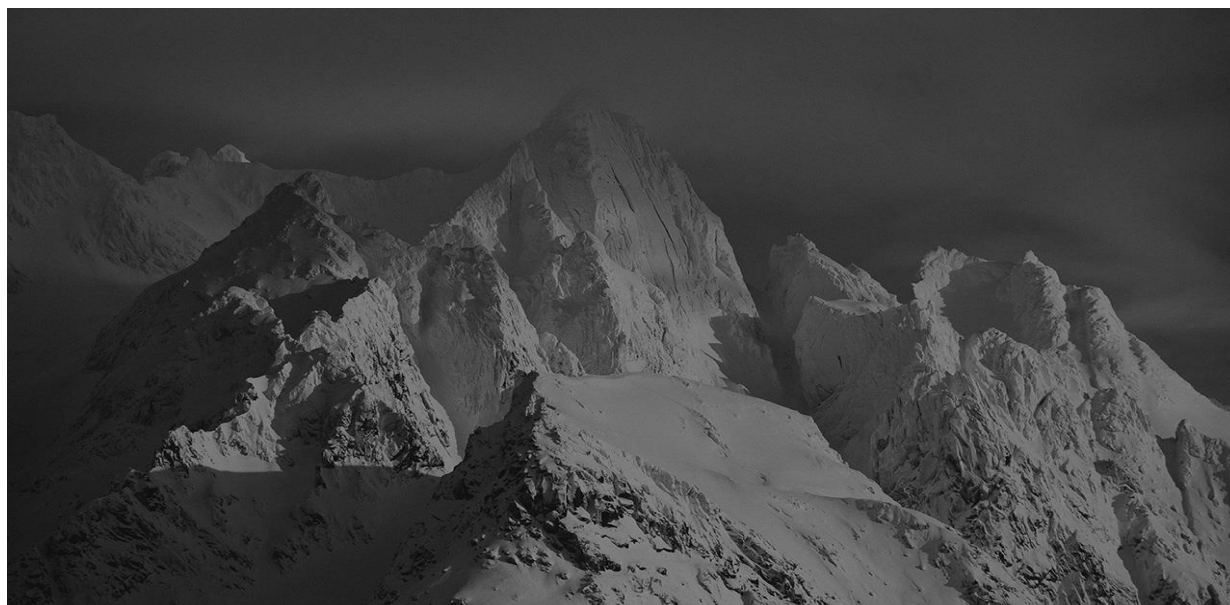

Forsikringsvilkår

ARBEIDSMASKIN

Gjelder anleggsmaskiner og redskaper

Gjelder fra 01.01.2019

INNHold

PUNKT	SIDE
1. HVEM FORSIKRINGEN GJELDER FOR.....	2
2. HVOR FORSIKRINGEN GJELDER.....	3
3. HVA FORSIKRINGEN KAN OMFATTE	3
4. HVILKE BEGRENSENINGER SOM GJELDER.....	5
5. SIKKERHETSFORSKRIFTER OG ENDRING AV RISIKO.....	7
6. FORSIKRINGSSUMMER	9
7. SKADEOPPGJØR OG EGENANDELER	9
8. RETTSHJELP	13
9. FØRER- OG PASSASJER- ULYKKESFORSIKRING	15
KUNDEVALGTE TILLEGGSFORSIKRINGER	18
Bistand i klagesaker	25

FORSIKRINGSAVTALEN BESTÅR AV

- forsikringsbeviset
- forsikringsvilkår og kundevalgte tilleggsforsikringer
- Generelle vilkår
- Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 (FAL)
- Bilansvarsloven av 3. februar 1961 (BAL)
- det øvrige lovverk.

Teksten i forsikringsbeviset og kundevalgte tilleggsforsikringer gjelder foran forsikringsvilkårene. Forsikringsbeviset og forsikringsvilkårene gjelder foran lovbestemmelser som kan fravikes.

1. HVEM FORSIKRINGEN GJELDER FOR

FAL § 7-1 er fraveket. I stedet gjelder bestemmelsene nedenfor:

1.1 ANSVARSFORSIKRING

gjelder for den som er nevnt i forsikringsbeviset (forsikringstaker), og enhver rettmessig bruker av arbeidsmaskinen.

1.2 VOGNSKADEFORSIKRING

gjelder til fordel for den som er nevnt i forsikringsbeviset (forsikringstaker).

Hvis det fremgår av forsikringsbeviset, er forsikringen utvidet til å omfatte andre som har økonomisk interesse i arbeidsmaskinen. Denne utvidede avtale gjelder for den som mottar særskilt bekreftelse fra selskapet om dette.

1.3 FØRER- OG PASSASJERULYKKESFORSIKRING

gjelder til fordel for personer nevnt i pkt. 9.

1.4 RETTSHJELPFORSIKRING

gjelder til fordel for personer nevnt i pkt. 8.

1.5 EIERSKIFTE

Forsikringen opphører ved eierskifte. Forsikringen som var i kraft på overtakelsestidspunktet gjelder likevel til fordel for ny eier i 14 dager, når den nye eier ikke har tegnet egen forsikring. Jf. FAL § 7-2.

1.6 IKRAFTTREDELSE

Det fremgår av forsikringsbeviset når forsikringen trer i kraft. Ved kjøp trer den i kraft tidligst når kjøperen overtar den økonomiske risiko.

2. HVOR FORSIKRINGEN GJELDER

Forsikringen gjelder i Norden. Bilansvarsforsikringen gjelder allikevel i EØS-området.

Når forsikringen er utvidet med dekning angitt i kundevalgte tilleggsforsikringer, gjelder utvidelsen i de samme geografiske områder som dekningen den er tilknyttet, hvis ikke annet fremgår av det enkelte kundevalgte tilleggsforsikringer.

3. HVA FORSIKRINGEN KAN OMFATTE

Det fremgår av forsikringsbeviset hvilke dekningsområder som er avtalt, og hvilke kundevalgte tilleggsforsikringer som gjelder.

3.1 ANSVARFORSIKRING

3.1.1 *Bilansvar*

Forsikringen omfatter erstatningsansvar etter Bilansvarsloven (BAL) med ubegrenset beløp ved personskade og med inntil kr 10 000.000 ved skade på ting. For rettslig erstatningsansvar ut over BAL, gjelder vanlig erstatningsrett. Selskapets erstatningsplikt ved skade på ting er i slike tilfeller begrenset til kr 10 000.000. Skade på gods som blir ført med motorvognen dekkes ikke ut over BAL sine bestemmelser.

Utenfor Norge omfatter forsikringen erstatningsansvar etter skadestedets lovgivning for bilansvar.

Innenfor EØS-området dekkes etter norske regler hvis dette gir høyere dekning.

Det kan forekomme at enkelte av de nye stater i Europa ikke aksepterer "Grønt kort" fordi de ikke er med i internasjonalt forsikringssamarbeid. Disse stater forlanger særskilt ansvarsforsikring ved innreise i landet - "grenseforsikring". Når slik grenseforsikring er tegnet, gjelder selskapets ansvarsforsikring bare for skade som rammer fører og reisende med motorvognen. Haikere er unntatt.

3.1.2 *Annet erstatningsansvar*

Selskapet dekker annet erstatningsansvar som sikrede etter gjeldende rett kan pådra seg for skade voldt av arbeidsmaskinen, for så vidt ansvaret er en følge av skade på annens person eller ting. Ansvar som p.g.a. tilsagn, avtale eller tjenesteforhold faller utenfor det alminnelige, ikke kontraktmessige ansvar, er unntatt.

Forsikringssummen er kr 10 000.000 og danner grensen for selskapets ansvar i forsikringstiden selv om krav blir fremsatt av flere skadelidte.

Har man pådratt seg ansvar både etter bilansvarsloven og andre erstatningsregler, er selskapets samlede ansvar ved tingskade begrenset til kr.10.000.000.

I de tilfeller hvor sikrede har påtatt seg oppdrag i henhold til Norsk Standard (NS) er forsikringssummen 150 G.

Blir søksmål reist mot sikrede, og ansvaret etter saksøkerens begrunnelse omfattes av forsikringen, fører selskapet saken og betaler omkostningene.

3.1.3 *Rettskjøp*

I tillegg til ansvarsforsikringen gjelder rettskjøp for personlig eier, rettmessig bruker eller fører etter bestemmelsene i pkt. 8.

3.2 VOGNSKADEFORSIKRING

med den dekning som fremgår av forsikringsbeviset (brann/tyveri, kasko eller maskinskade).

Sikkerhetsforskrifter, se pkt. 5.1.

Hvilke typer skader de forskjellige former for vognskadeforsikring dekker, fremgår av punktene 3.2.1 til og med 3.2.4.

A. Motorkjøretøy med fastmontert utstyr.

Forsikringen omfatter registrert eller uregistrert motorkjøretøy i seriemessig utførelse som beskrevet i forsikringsbeviset, inkludert fastmontert utstyr, inntil angitt forsikringssum.

Redskap og utstyr tilkoblet motorkjøretøyet ved hjelp av trepunkt / trekkrok regnes ikke som fastmontert.

For følgende fastmontert utstyr er samlet erstatning begrenset til kr. 20.000:

- Fast montert mobiltelefon eller de fastmonterte deler til mobiltelefonanlegg.
"Lommetelefon" eller telefon som med enkle håndgrep også kan brukes separat, uten tilknytning til anlegg fast montert i motorvognen, dekkes ikke.
- Fast montert radio-/musikk-/bildeanlegg.
Lyd-/bildekassetter og -plater omfattes ikke av forsikringen.

B. Redskap / Tilhenger / Maskin uten fremdrift.

Forsikringen omfatter redskap, tilhenger og / eller maskin uten fremdrift som beskrevet i forsikringsbeviset, inntil angitt forsikringssum. Omfatter ikke stasjonære enheter

Se sikkerhetsforskrift pkt. 5.1.4. fjerde ledd.

3.2.1 **Brannforsikring**

gjelder skade på forsikret objekt som følge av brann, kortslutning, lynnedslag og eksplosjon

3.2.2 **Tyveriforsikring**

Tyveriforsikringen gjelder skade ved tyveri, brukstyveri og forsøk på tyveri av eller fra forsikret objekt. I tillegg dekkes skadeverk når det er åpenbart at det samtidig er gjort forsøk på å stjele objektet. Det samme gjelder hvis det er gjort innbrudd i det. Det anses ikke som tyveri hvis den skyldige tilhører sikredes husstand eller er i tjeneste hos sikrede (jf. straffelovens §§ 260 og 264).

Spesielle sikkerhetsforskrifter tyveri/skadeverk, se pkt. 5.1.4.

3.2.3 **Kaskoforsikring**

gjelder skade som nevnt i pkt. 3.2.1, 3.2.2 og annen skade på forsikret objekt oppstått ved sammenstøt, utforkjøring, velting, skadeverk eller annen tilfeldig, plutselig ytre påvirkning.

Dessuten dekkes skifting eller reparasjon av objektets utvendige vindusruter (inkludert takluke) av glass/pleksiglass i kupe, førerhus og lasterom ved bruddskade som skyldes tilfeldig, plutselig påvirkning.

Erstatningen ved skifte av vindusruter er begrenset til 50 % av objektets gjenanskaffelsesverdi etter pkt. 3.2 A umiddelbart før skaden inntraff. Ved reparasjon av ruten erstattes inntil kr 750.

Det er en betingelse for rett til erstatning at nye ruter innsettes i det forsikrede objektet, eller at skaden repareres.

3.2.4 **Maskinskadeforsikring**

gjelder skade etter pkt. 3.2.3 samt skade ved brudd eller brekkasje som oppstår plutselig og uforutsett på motorkjøretøy med fastmontert utstyr som beskrevet i pkt 3.2. A, og redskap og maskiner uten fremdrift som beskrevet i pkt 3.2. B.

Forsikringen omfatter skade på

- motor
- girkasse til og med kraftuttak
- drivverk til motorkjøretøys fremdrift
- komplett styreenhet
- redskaper og maskiners drivverk

Spesielle sikkerhetsforskrift vedlikehold, se pkt 5.1.3

3.2.5 **Transport etter skade**

Omfatter forsikringsavtalen skade etter pkt. 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3 eller 3.2.4 og skaden er erstatningsmessig, erstattes også rimelige omkostninger ved nødvendig transport fra skadestedet til nærmeste reparasjonsverksted og tilbake til skadestedet eller eierens faste adresse - hva som faller rimeligst. Andre utgifter til transport dekkes ikke.

3.2.6 **Redning på vei / fra terreng**

Når det er gjort avtale om slik forsikring, og dette fremkommer av forsikringsbeviset, dekkes også utgifter til redning / berging etter skade, eller en annen driftsstans på vei eller fra terreng.

3.3 **FØRER- OG PASSASJERULYKKESFORSIKRING**

gjelder iht. bestemmelsene i pkt. 9.

4. **HVILKE BEGRENSNINGER SOM GJELDER**

Om begrensninger i erstatningsoppgjør, se også pkt. 7 og Generelle vilkår.

Forsikringen omfatter ikke:

- 4.1 Skade som oppstår når arbeidsmaskinen er rekvirert av offentlig myndighet.
- 4.2 Skade som oppstår under deltakelse i eller trening til hastighetsløp og fartsprøver inkl. traktorpulling.
- 4.3 Skade som sikrede eller den som er ansvarlig for maskinen har voldt forsettlig.
- 4.4 Skade som sikrede eller den som er ansvarlig for maskinen har voldt ved grov uaktsomhet. Det avgjøres under hensyn til skyldgraden og omstendighetene for øvrig om selskapet skal erstatte en del av skaden, og i tilfelle hvor mye.
- 4.5 Skade som oppstår når motorvognen blir kjørt av person som er påvirket av berusende eller bedøvende middel, og sikrede eller den som er ansvarlig for motorvognen, visste eller burde vite det.
- 4.6 Skade som skyldes feil bruk eller uforsvarlig belastning, også under prøving, eller skade ved eksperimentering.
- 4.7 Skade som alene rammer gummi hjul, belter, kjeder, kjettinger, wire, ståltau og tau, remmer og transportbånd, eller bor, freser, kniver, stanser, sagblad og lignende utskiftbare deler og verktøy.
- 4.8 Skade på maskinens bremsesystem eller fremdriftsclutchbelegg alene, uansett årsak. Det samme gjelder eventuelle følgeskader av forannevnte.
- 4.9 Verdiforringelse og tap av garantiavtale.

- 4.10** Avsavn eller tapt inntekt.
- 4.11** Skade på kjølesystem som skyldes korrosjon eller annen form for tæring.
- 4.12** Utmattingsbrudd i sveisede konstruksjoner.
- 4.13** Skade som importør, selger eller reparatør er ansvarlig for. Fører sikredes krav ikke fram, og skaden er erstatningsmessig, dekker selskapet likevel skaden og trer inn i kravet.
- 4.14** Ansvar som sikrede pådrar seg ut over Bilansvarslovens bestemmelser
- for skade på gods som blir ført med motorvognen.
  - for skade på hengende gods i kran.
  - for oppreisning etter Lov om skadeserstatning av 13. juni 1969, § 3-5.
  - overfor medlemmer av sikredes familie, eller - hvis forsikringen er tegnet av et firma
  - overfor innehaver av firmaet eller deres familie. Til familie regnes ektefelle, foreldre, søsken, barn og barns ektefelle. Selskapet svarer heller ikke for ansvar overfor medeiere for skade på ting som eies i fellesskap, eller som disponeres av sikrede eller overfor mor-/datterselskap, eller overfor selskap eller virksomhet i samme konsern (jfr. aksjelovens § 1-2) hvor eierinteressene er de samme med 50 % eller mer i hvert av selskapene eller hvor sikrede eller dennes familie har mer enn 50 %.
  - Disse unntakene gjelder ikke ansvar for personskade voldt av motorvognen under bruk av den som kjøretøy.
  - for skade forårsaket av støy, larm, støv, lukt, med mindre årsaken er plutselig og uforutsett.
  - for skade voldt på broer, veier, vektor eller annet underlag som følge av at disse blir overbelastet.
  - for skade oppstått ved ras, jordforskyvning, setning eller drenering av grunn, dambrudd eller forurensning av luft, vann eller grunn.
  - for skade på ting (herunder skade på fast eiendom) som tilhører en annen, men som sikrede eller noen på dennes vegne tar hånd om for salg, utleie, fremvisning, demonstrasjon o.l., leie, lån, bruk, oppbevaring, flytting, installasjon, reparasjon, av- eller tildekking, ombygging eller annen bearbeidelse.
  - for skade forårsaket av midlertidige tanker med drivstoff, enten årsaken er forurensning av grunn ved lekkasje eller ved at tanken av en eller annen grunn settes i bevegelse og derved skader person eller ting.
- 4.15** Skade på arbeidsmaskinen forårsaket av det gods som beføres eller flyttes med den, med mindre skaden er oppstått som følge av annen erstatningsmessig vognskade. Dette punkt gjelder ikke skade etter pkt. 3.2.1, 1. ledd (brannskade).
- 4.16** Skade når premien ikke er betalt (jf. FAL §5-2). Erstatning etter ansvarsforsikringen til forsikringstaker eller den som kan identifiseres med forsikringstaker, bortfaller også.
- 4.17** Skade på arbeidsmaskin under arbeid på flåte, rigg eller skip.
- 4.18** Skade som følge av bruk av arbeidsmaskin til ervervsmessig snøbrøyting. Det fremgår av forsikringsbeviset hvis forsikringen er utvidet til å omfatte skade som oppstår som følge av bruk av arbeidsmaskinen til ervervsmessig snøbrøyting.

5. SIKKERHETSFORSKRIFTER OG ENDRING AV RISIKO

Handlinger og unnlatelser fra den som med sikredes eller eierens samtykke er ansvarlig for motorvognen, får samme virkning for sikredes rettigheter som om handlingen eller unnlatelsen var foretatt av sikrede selv.

5.1 SIKKERHETSFORSKRIFTER

Forsikringen er overtatt på betingelse av at de sikkerhetsforskrifter som er fastsatt i forsikringsbeviset, til enhver tid overholdes.

Har sikrede forsømt å overholde sikkerhetsforskriftene, eller påse at de blir overholdt, kan selskapets ansvar settes ned eller falle helt bort, jf. FAL § 4-8.

5.1.1 *Sikkerhetsforskrift bruk*

- Motorkjøretøyets fører skal ha de førerkort, kjøresedler, bevis, sertifikater og attester myndighetene krever for den klasse og brukstype motorvognen tilhører.
- Under øvelseskjøring med motorkjøretøyet skal de krav som vegtrafikkloven og stedlige myndigheter stiller, være oppfylt.
- Ved kjøring på islagt vann, skal forsikringstaker eller den som er ansvarlig for motorkjøretøyet, forvisse seg om at dette kan skje uten fare for at isen svikter.
- Forskrifter/instruksjoner om bruk av maskin/- redskap fastsatt av produsent, leverandør eller offentlig myndighet skal overholdes.
- Ved skade på hydrauliske systemer skal olje- og filterskiftintervall dokumenteres. Hvis dokumentasjon mangler, anses sikkerhetsforskriften som overtrådt.
- arbeidsmaskiner som brukes på steder hvor det er lett antennelig materiale som søppelfyllinger, sagbruk, torvproduksjon e.l., skal plasseres på sted hvor det er underlag av sand, grus eller stein når de ikke er i bruk.

5.1.2 *Sikkerhetsforskrift - offentlige tillatelser og bestemmelser*

- Før grave- og pelningsarbeider igangsettes skal det innhentes tillatelse fra ansvarlige offentlige myndigheter. Nedgravde vann- og kloakkrør, telefon-, TV- og telegrafkabler samt elektriske ledninger skal avmerkes på en slik måte at skade på disse unngås.
- Ved graving må Arbeidstilsynets bestemmelser om graving og avstiving av grøfter følges.

5.1.3 *Sikkerhetsforskrift vedlikehold*

- arbeidsmaskinen skal vedlikeholdes slik at kravene i Samferdselsdepartementets kjøretøyforskrifter av 31. desember 1969 med senere endringer oppfylles.
- Service og vedlikehold av arbeidsmaskinen skal utføres iht. fabrikantens/leverandørens spesifikasjoner/ anbefalinger, og skal dokumenteres.
- arbeidsmaskinens væskekjølesystem skal være påfylt frosthindrende middel tilpasset de klimatiske forhold.
- arbeidsmaskiner som hovedsakelig brukes på søppelfyllinger, skal minst en gang hver annen uke gjennomgå en fullstendig rengjøring.
- arbeidsmaskinen skal ha daglig kontroll av spesielt utsatte elektriske kabler. Det skal også kontrolleres at det ikke har oppstått oljelekkasje eller andre forhold som kan medføre fare for skade.

5.1.4 **Sikkerhetsforskrift tyveri/skadeverk**

- Tenningsnøkkel skal oppbevares på et sted som ikke er tilgjengelig for uvedkommende og arbeidsmaskinen skal, hvis mulig, være avlåst når den ikke er i bruk.
- I forbindelse med salg av arbeidsmaskinen, skal eieren eller en han/hun har bemyndiget til å bistå med salget, være i den så lenge tenningsnøkkel befinner seg der.
- Deler av arbeidsmaskinen som er midlertidig avmontert, skal oppbevares innelåst i bygning eller rom i bygning, som kun disponeres av sikrede.
- Fastmontert utstyr skal være montert til arbeidsmaskinen slik at det ikke kan fjernes uten ved bruk av verktøy eller nøkkel. Nøkkel skal oppbevares på en betryggende måte, atskilt fra arbeidsmaskinen.
- Avmontert redskap/utstyr skal sikres med påmontert skuffe eller utvendig montert hengelås med godkjent hengelåsbeslag, FG-godkjenning klasse 3.
- Traktorgressklipper skal være innelåst i rom i bygning.

5.1.5 **Spesielle sikkerhetsforskrifter for mobilkran/flyttbar kran**

- Enhver mobilkran skal være utstyrt med instruksjonsbok på norsk som inneholder fullstendige opplysninger om bruk, montering/demontering, transport, bremses, koblingsskjema for elektrisk utstyr, vedlikeholds- og ettersyndregler. Fører av mobilkran skal være kjent med innholdet og følge dette.
- Mobilkran og flyttbar kran skal være utstyrt med libelle.
- Bevegelig kranarm og lastekrok skal ha grensebryter som automatisk hindrer endekjøring i ytterstillinger. Når grensebryter trer i funksjon, skal driften automatisk falle ut. Ny innkobling av drift eller løsning av brems skal ikke være mulig før alle aktuelle betjeningsorganer er brakt i nullstilling, og da slik at bevegelsen bare kan skje i sikker retning.
- Mobilkraner skal være utstyrt med overlastbryter og i tillegg maksimal-momentbryter eller lastemomentindikator. Med lastemomentindikator forstås en anordning som viser forholdet mellom det opptredende lastemoment og det tillatte lastemoment.
- Støttelabber og andre stabiliserende anordninger for mobile løfteinnretninger skal, hvor det er foreskrevet, alltid være i funksjon ved løfting.
- Før arbeid med kraner settes i gang, skal kranføreren utføre alle bevegelser med sikte på å kontrollere at maskinen fungerer. Videre skal det kontrolleres at grense- og overlastbrytere virker som de skal.
- Fører av mobilkran plikter å forviss seg om at grunnforhold på arbeidsstedet er av slik beskaffenhet at arbeidet kan gjennomføres uten fare for at skade inntreffer. Underlagsplater skal benyttes.

5.1.6 **Spesiell sikkerhetsforskrift for borerigg**

Ved utkjøring og under arbeid, skal riggen være forsvarlig boltet/sikret med vinsj, for å hindre utglidning og/eller velt.

Ved skade skal selskapet umiddelbart kontaktes før bergning igangsettes.

5.1.7 **Spesiell sikkerhetsforskrift for hogstmaskin, lastbærer og kompaktor**

Maskinen skal være utstyrt med minst 3 stk. brannslukningsapparater av type ABC i effektivitetsklasse II, hvorav 2 inneholdende minst 6 kg pulver, og ett inneholdende minst 2 kg pulver.

Minst 2 stk. 6 kg's apparater skal monteres på utsiden av førerhuset, ett på hver side. Apparatene skal plasseres i kasser av egnet metall som er motstandsdyktige mot regn og støt og som kan åpnes med et enkelt håndgrep. Inne i førerhuset skal det monteres minst ett stk. 2 kg's apparat. Apparatet skal være lett tilgjengelig for føreren. Apparatene skal være godkjent av Statens Branninspeksjon og skal kontrolleres minst en gang hvert år.

Ved skade skal selskapet umiddelbart kontaktes før bergning igangsettes.

5.1.8 **Sikkerhetsforskrift brann**

Maskinen skal være utstyrt med minst 1 stk. brannslukningsapparater av type ABC i effektivitetsklasse II, og skal inneholdende minst 6 kg pulver,.

Apparatet skal være lett tilgjengelig for føreren. Apparatene skal være godkjent av Statens Branninspeksjon og skal kontrolleres minst en gang hvert år.

5.2 ENDRING AV RISIKO

Forsikringstakeren plikter straks å underrette selskapet hvis det skjer endringer i den risikoen som er angitt i forsikringsbeviset.

Følgene av å unnlate å gi selskapet beskjed om endringer av risikoen som betinger høyere premie enn den som er betalt, er:

- Ved vognskade begrenses selskapets ansvar til hva som svarer til forholdet mellom den premie som er betalt og den som skulle ha vært betalt.
- Ved ansvarsskade har selskapet tilsvarende regressrett overfor forsikringstakeren.

Hvilke tilfeller pkt. 5.2 omfatter:

5.2.1 *Endring av spesifikasjoner*

Endring av arbeidsmaskinens spesifikasjoner som gjør at den blir lik eller tilnærmet lik en maskin med høyere modellbetegnelse.

5.2.2 *Bruksendring*

Anvendelse av arbeidsmaskinen som strider mot forutsetninger gitt i forsikringsbeviset.

5.2.3 *Premiereduserende tiltak*

Endring av avtalte forutsetninger som har gitt reduksjon av forsikringspremien. Hvilke forutsetninger som er avtalt, vil fremgå av forsikringsbeviset.

6. FORSIKRINGSSUMMER

6.1 FØRSTERISIKO

Forsikringssommene fastsettes av forsikringstaker.

For poster med oppgitt sum i vilkårene og forsikringsbeviset, erstattes skaden - etter fradrag av egenandel - inntil de oppgitte summer.

7. SKADEOPPGJØR OG EGENANDELER

FAL § 6-1 er fraveket. I stedet gjelder bestemmelsene nedenfor.

7.1 SKADEMELDING M.V.

7.1.1 Når skade er inntruffet, skal sikrede omgående gi selskapet melding om skaden. Samtidig skal sikrede gi de opplysninger og dokumenter som er tilgjengelige, og som selskapet trenger for å vurdere sitt ansvar og utbetale erstatningen.

Hvis skadens omfang eller reparasjonskostnad øker som følge av at skaden ikke meldes selskapet omgående, erstatter selskapet ikke merkostnadene.

Det gjelder spesielle regler om foreldelse, se Generelle vilkår pkt. 5.

7.1.2 Følgende skader skal meldes til politiet: Personskader, brannskader, tyveriskader og skadeverk. Selskapet kan kreve at andre skader skal meldes til politiet.

- 7.1.3 Skademelding skal inneholde sikredes fødselsnummer (11 siffer) eller bedriftens organisasjonsnummer.
- 7.1.4 Ved tap av og skade på tilleggsutstyr og tilbehør (se pkt. 3.2), må sikrede legge fram dokumentasjon for dette.
- 7.1.5 Selskapet har ikke plikt til å betale erstatning før nødvendige undersøkelser er avsluttet.
- 7.1.6 Når selskapet har betalt erstatning, plikter sikrede på anmodning å overdra de erstattede gjenstander fri for heftelser.
- 7.1.7 Ved maskinskade kan selskapet kreve dokumentasjon for de skadede komponenters alder. Hvis ikke dokumentasjon kan fremskaffes, gjelder 1. januar i arbeidsmaskinens produksjonsår.
- 7.1.8 Sikrede skal medvirke til at skaden kan besiktiges på selskapets anmodning. De skadde gjenstander skal holdes tilgjengelige for besiktigelse. Selskapet utnevner takstmann.

7.2 OPPGJØRSREGLER VED REPARASJON

- 7.2.1 Hvis reparasjon etter selskapets vurdering er teknisk og økonomisk forsvarlig, erstattes reparasjonsutgiftene, begrenset til forsikringssummen, jfr. pkt. 6.1. Er det etter selskapets mening ikke lønnsomt å reparere de enkelte deler, skiftes de med tilsvarende - eller i det alt vesentlige tilsvarende - deler.

Innebærer reparasjon ved utskifting av deler en forbedring fordi utskiftede deler var forringet før skaden, gjøres det et forholdsmessig fradrag i erstatningsoppgjøret, tilsvarende verdien av forbedringen.

Ved maskinskade er slitasjefradraget inkludert i egenandelen nevnt i pkt. 7.9.5.
- 7.2.2 Reparasjon kan ikke påbegynnes uten selskapets samtykke.
- 7.2.3 Selskapet har rett til å bestemme at reparasjon skal foretas, og hvor den skal foretas.
- 7.2.4 Meromkostninger til overtidsbetaling, flyfrakt og foreløpig reparasjon erstattes ikke.
- 7.2.5 Reklamasjonskrav vedrørende reparasjoner må rettes til verkstedet.
- 7.2.6 Selskapet kan avslå erstatning hvis de utskiftede deler ikke kan forevises, jf. pkt. 7.1.8.

7.3 OPPGJØRSREGLER VED KONTANTOPPGJØR

- 7.3.1 Hvis det avtales at erstatningen skal betales ved kontantoppgjør og det ikke kan dokumenteres ved faktura at arbeidsmaskinen er reparert ved et verksted, erstattes arbeidspenger med 50 % av normalpris på verksted.
- 7.3.2 Selskapet betaler merverdiavgift etter fremlagte kvitteringer og der dette er berettiget.

7.4 OPPGJØRSREGLER FOR RADIO-/MUSIKK- /BILDEANLEGG M.V.

- 7.4.1 Forsikringsverdien av tilbehør nevnt i pkt. 3.2 a, 2. avsnitt, settes til hva det på skadedagen ville kostet selskapet å anskaffe tilsvarende - eller i det alt vesentlige tilsvarende - ting. Etter ett år fra tingen ble kjøpt som ny, reduseres forsikringsverdien med 10 % pr. år for hvert påbegynt år, maksimum 80 %.

7.5 OPPGJØRSREGLER VED KONDEMNASJON

- 7.5.1 Er reparasjon av arbeidsmaskinen etter selskapets vurdering ikke økonomisk eller teknisk forsvarlig, erstattes skaden med det beløp som det på skadedagen ville kostet selskapet å anskaffe og eventuelt omregistrere en arbeidsmaskin i samme stand av tilsvarende fabrikat, type og årgang - markedsverdien. Er arbeidsmaskinen gått tapt, erstattes også markedsverdien. Er fastmontert utstyr, jfr. pkt. 3.2.A gått tapt, eller reparasjon av dette etter selskapets mening ikke er lønnsom, kan selskapet foreta kontantoppgjør, eller erstatte gjenstanden med en tilsvarende - eller i det alt vesentlige tilsvarende - gjenstand. Selskapet avgjør hvem den skadede arbeidsmaskin tilfaller. Hvis det avtales at sikrede beholder arbeidsmaskinen, gjøres fradrag for gjenverdi og evt. omregistreringsavgift.

Ved maskinskade er slitasjefradraget inkludert i egenandelen nevnt i pkt. 7.9.5. Er de utskiftede delene likevel vesentlig mer slitt eller forringet enn hva som regnes som normalt, kan selskapet gjøre et skjønnsmessig fradrag for dette.

Erstatningen er i alle tilfelle begrenset til forsikringssummen, jf. pkt. 6.1.

7.6 SKJØNN

Ved vognskade skal verdifastsettelse og/eller skadeansettelse avgjøres ved skjønn hvis sikrede eller selskapet krever det. Bestemmelsene om skjønn i Generelle vilkår får i så fall anvendelse.

7.7 TING SOM KOMMER TIL RETTE

Kommer ting til rette etter at erstatning er betalt, har sikrede rett til å beholde tingen mot å betale erstatningen tilbake. Sikrede må, hvis han/hun ønsker å beholde tingen gi skriftlig beskjed om dette innen 21 dager etter at selskapet har underrettet om at tingen har kommet til rette. Innen samme frist må erstatningen være tilbakebetalt. I motsatt fall tilfaller tingen selskapet.

7.8 REGRESS

Har selskapet iht. Bilansvarsloven, trafiktrygdeerklæring eller etter pkt. 3.2 betalt erstatning som selskapet etter forsikringsvilkårene ikke svarer for, kan selskapet kreve beløpet fra forsikringstakeren eller person som kan identifiseres med forsikringstakeren.

7.9 EGENANDELER

I erstatningsoppgjøret fratrekkes den egenandel som fremgår av punktene nedenfor, med mindre annen egenandel fremgår av forsikringsbeviset eller kundevalgte tilleggsforsikringer. Skal erstatningen avkortes/redueres, gjøres dette før egenandelen fratrekkes.

Når deler/gjenstander forsikret på vilkår for førsterisiko skades/går tapt samtidig med at motorkjøretøyet for øvrig påføres skade, foretas erstatningsberegningen slik:

Er skadebeløpet større enn forsikringssummen, og denne forskjellen er større enn egenandelen, fratrekkes ikke egenandel for skaden på motorkjøretøyet.

Etter at skadebeløpet for delene/ gjenstandene inklusive eventuelt aldersfradrag er fastsatt, gjøres følgende beregning:

- Er skadebeløpet større enn forsikringssummen, og denne forskjellen er mindre enn egenandelen, fratrekkes denne rest i skaden på motorvognen.
- Er skadebeløpet for delene/gjenstandene lik eller mindre enn forsikringssummen, slås dette sammen med skadebeløpet for motorkjøretøyet og det trekkes en felles egenandel.

Har sikrede flere forsikrede ting i selskapet som er berørt ved en og samme hendelse, trekkes bare en egenandel - den høyeste.

Det trekkes likevel separate egenandeler for motorvogn og tilhenger og i de tilfeller det fremgår av kundevalgte tilleggsforsikringer.

7.9.1 **Ansvarsskade (pkt. 3.1)**

Egenandelen fremgår i forsikringsbeviset.

7.9.2 **Retts hjelp (pkt. 3.1)**

Egenandelen er kr 4.000 med tillegg av 20 % av det overskytende. Det trekkes bare en egenandel for hver tvist selv om det er flere parter på samme side.

7.9.3 **Brann- og tyveriskade (pkt. 3.2.1 og 3.2.2)**

Egenandelen er kr 6.000.

7.9.4 **Annen vognskade (kasko) (pkt. 3.2.3)**

Egenandelen fremgår i forsikringsbeviset.

For ruteskift er egenandelen 35 % av kostnadene, min. kr 3.000.
Ved reparasjon inntil kr 750, ingen egenandel.

7.9.5 **Særskilt egenandel for maskinskader (pkt. 3.2.4)**

1. Fra leveringsdato for ny arbeidsmaskin og inntil maskiner med timeteller har kjørt 2000 timer, og maskiner uten timeteller er to år gamle, er egenandelen kr. 6.000 hvis ikke annet er avtalt for annen vognskade, jf pkt 7.9.4..
2. Egenandelen beregnes i prosent av:
  - arbeidspenger, når det benyttes tilsvarende - eller i det alt vesentlig tilsvarende - brukte deler.
  - skadebeløpet i øvrige tilfeller, avhengig av antall driftstimer/ alder på den skadde komponent (komplett enhet/ hovedkomponent) i skadeøyeblikket etter følgende tabell:

Driftstimer / alder	Fradrag i erstatningsoppgjøret
Inntil 2000 (2 år)	Ingen fradrag
Inntil 2500	5 % min. avtalt egenandel
Inntil 3000 (3 år)	10 % min. avtalt egenandel
Inntil 3500	15 % min. avtalt egenandel
Inntil 4000 (4 år)	20 % min. avtalt egenandel
Inntil 4500	25 % min. avtalt egenandel
Inntil 5000 (5 år)	30 % min. avtalt egenandel
Inntil 5500	35 % min. avtalt egenandel
Inntil 6000 (6 år)	40 % min. avtalt egenandel
Inntil 6500	45 % min. avtalt egenandel
Inntil 7000 (7 år)	50 % min. avtalt egenandel
7000 og mer	60 % min. avtalt egenandel

Alder bestemmer fradraget når ikke timeteller er montert, eller er ute av funksjon på skadetidspunktet, og regnes fra det tidspunkt maskinen ble tatt i bruk som ny.

Hvis motorvognen er solgt uten garanti i forhold til større importørers vanlige garantibestemmelser i markedet, og skaden normalt ville ha kommet inn under disse, blir det trukket fra en tilleggsegenandel på 20 % av skadebeløpet.

Maskinskadeforsikringen opphører ved hovedforfall det året maskinens alder er 15 år.

7.9.6 **Egenandel redning / berging**

Hvis annet ikke er avtalt, er egenandelen 25 % av kostnadene for redning og berging, min. kr. 6.000 fra terreng og kr. 3.000 etter vei som er åpen for allmenn ferdsel jfr. BAL.

8. RETTSHJELP

8.1 UTGIFTER SELSKAPET ERSTATTER

8.1.1 *I hvilken egenskap sikrede er dekket*

Selskapet erstatter nødvendige utgifter til advokat, retten, sakkyndige og vitner når sikrede er part i tvist i egenskap av personlig eier, rettmessig bruker eller fører av den forsikrede motorvogn.

Rettskjøp utgifter for juridiske personer som dødsbo, borettslag, andelslag, stiftelser og lignende dekkes ikke - herunder tvist hvor nevnte juridiske personer representerer sikrede.

8.1.2 *Utgifter til rettsbehandling*

Utgifter til sakkyndige som ikke er oppnevnt av retten, dekkes bare når utgiftene på forhånd er godkjent av selskapet. Utgifter til vitner dekkes bare ved hovedforhandling og bevisopptak.

Idømte saksomkostninger dekkes ikke. Rettsgebyr i ankeinstans dekkes heller ikke. Bestemmelsen om anke gjelder også ved bruk av andre rettsmidler. Tilkjente saksomkostninger går til fradrag. Likevel dekkes slike saksomkostninger når sikrede kan godtgjøre at motparten ikke er søkegod.

8.1.3 *Saksomkostninger ved forlik*

Inngås forlik ved at sikredes krav i det vesentlige er tatt til følge, eller etter at sikrede ved dom har blitt tilkjent saksomkostninger, må sikrede på forhånd ha godkjennelse fra selskapet hvis det skal avtales i forliket at hver av partene skal bære sine egne omkostninger. Uten slik godkjennelse fra selskapet, går tilkjente saksomkostninger i dommen til fradrag i erstatningen.

8.1.4 *Hvilke domstoler tvisten må høre inn under*

Tvisten må høre inn under de alminnelige domstoler, jfr. Domstoloven § 1, og ha oppstått mens forsikringen var i kraft. Dersom saken føres for særdomstol, jf. Domstoloven § 2, men kunne vært ført for de alminnelige domstoler, dekkes likevel rettskjøp utgifter.

8.1.5 *Tvist etter at motorvognen er solgt*

Hvis den forsikrede motorvogn er solgt, og forsikringen opphørte i forbindelse med salget, dekkes likevel tvist hvor sikrede er part i egenskap av tidligere eier.

8.1.6 *Tvist oppstått før forsikringen trådte i kraft*

Rettskjøp utgiftene dekkes ikke hvis sikrede ved forsikringens ikrafttreden var kjent med det som senere ble tvistegrunnlag, og forsto eller måtte forstå at tvisten kunne oppstå.

8.2 FORSIKRINGSSUM OG EGENANDEL

8.2.1 Forsikringssum

Den samlede erstatning ved hver tvist er begrenset til kr 100.000 selv om det er flere parter på samme side. Dette gjelder også om partene har rettshjelpforsikring i forskjellige selskaper, eller om den/de sikrede har rettshjelpdekning under flere forsikringer i ett eller flere selskaper. Selskapets ansvar er under enhver omstendighet begrenset til den antatte økonomiske verdi av sikredes interesse i saken, hvis utgiftene ikke er godkjent av selskapet på forhånd.

8.2.2 Egenandel

Egenandelen er kr 6.000 med tillegg av 20 % av det overskytende. Det trekkes bare en egenandel for hver tvist selv om det er flere parter på samme side.

8.3 UTGIFTER SELSKAPET IKKE ERSTATTER

Selskapet dekker ikke utgifter ved

- 8.3.1 tvist som har sammenheng med entrepris eller transportoppdrag, eller sikredes yrke eller erverv, unntatt egen landbruksvirksomhet.
- 8.3.2 tvist som har sammenheng med separasjon, skilsmisse, barnefordeling, samværsrett, farskap, arv, krav om omstøtelse av gave, underholdsbidrag, bodeling, oppløsning av det økonomiske fellesskap etablert av samboende og oppløsning av husstandsfellesskap, samt skiftesaker.
- 8.3.3 tvist som alene hører inn under namsmyndighetene.
- 8.3.4 tvist som gjelder veksel sak, inkassosak hvor fordringen er ubestridt, gjeldsforhandlingssak og sak som gjelder konkurs- eller akkordforhandling hvis sikrede er konkurs- eller akkordskyldner.
- 8.3.5 straffesak, ærekrenkelsessak og erstatningskrav i slike saker, samt sak om erstatningsplikt etter skadeserstatningsloven § 3-3 (visse personlige krenkinger) og §3-6 (krenking av privatlivets fred).
- 8.3.6 tvist som gjelder offentlig forvaltningsvedtak. Likevel dekkes utgifter ved søksmål når den administrative klagemulighet er fullt utnyttet. I tilknytning til søksmål er enhver utgift pådratt under forvaltningsbehandlingen unntatt fra dekning.

8.4 SKADEOPPGJØR

- 8.4.1 Vil sikrede søke erstatning under rettshjelpforsikringen i tvist som omfattes av forsikringen, må selskapet underrettes snarest mulig og senest ett år etter at advokat er engasjert. Underretningen skal skje skriftlig. Hvis advokat benyttes under den offentlige forvaltningsbehandling eller for særdomstol, regnes fristen for melding til selskapet fra det tidspunkt hvor den offentlige forvaltningsbehandling er fullt utnyttet eller saken bringes inn for de alminnelige domstoler.
- 8.4.2 Sikrede velger selv en advokat som etter sakens art og sikredes bosted passer for oppdraget.
- 8.4.3 Sikrede plikter å begrense utgiftene til rettshjelp mest mulig, og bærer selv omkostninger forårsaket uten rimelig grunn. Er det flere parter på samme side med likeartede interesser, kan selskapet kreve at disse benytter samme juridiske og tekniske bistand.
- 8.4.4 Selskapet kan kreve å bli holdt underrettet om omfanget av de utgifter som kreves erstattet under forsikringen. Sikrede skal informere selskapet om hvilke utgifter som er påløpt under eventuell behandling i særdomstol, eller under eventuell forvaltningsbehandling av klage på offentlig forvaltningsvedtak.
Ved krav om oppgjør har selskapet den samme rett som sikrede til å få dokumentert hvordan advokaten har beregnet sitt salær. Medgått tid skal spesifiseres. Før endelig oppgjør foretas, kan selskapet kreve dokumentasjon for at egenandel er betalt.

Spørsmål om utgiftenes rimelighet kan forelegges Den Norske Advokatforening.

9. FØRER- OG PASSASJERULYKKESFORSIKRING

9.1 HVEM FORSIKRINGEN GJELDER FOR

Forsikringen gjelder for enhver rettmessig fører og enhver annen person som rettmessig befinner seg på, eller i arbeid tilknyttet den arbeidsmaskin som er nevnt i forsikringsbeviset samt tilkoblet redskap.

9.2 HVOR FORSIKRINGEN GJELDER

Forsikringen gjelder i det området som er fastsatt for ansvarsforsikringen for den motorvognen som er nevnt i forsikringsbeviset, jf. pkt. 2.

9.3 HVA FORSIKRINGEN OMFATTER

- Erstatning ved død med kr. 100.000 såfremt forsikrede da han/hun døde hadde ektefelle/registrert partner/samboer i live, eller forsørget barn. I motsatt fall er selskapets erstatningsplikt begrenset til kr. 30.000.
- Ved forsikredes død utbetales forsikringssummen til ektefelle/samboer, livsarvinger, testamentarvinger eller øvrige arvinger etter loven. Disse er begunstiget i den rekkefølge som de er nevnt.
- En person regnes ikke som ektefelle lenger enn til det tidspunkt det er avsagt dom for, eller gitt bevilling til separasjon eller skillsmisse, selv om avgjørelsen ikke er rettskraftig eller endelig. Registrert partner i henhold til lov om partnerskap av 30. april 1993 nr. 40 er likestilt med ektefelle.
- Som samboer regnes person som den forsikrede lever sammen med i ekteskapslignende forhold når det av Folkeregisterets registrering av flyttedato framgår at vedkommende har hatt samme bopel som den forsikrede de siste 2 år samt person som har felles bopel og felles barn med den forsikrede. Hvis det på det tidspunkt ulykken inntrådte forelå forhold som var til hinder for at lovlig ekteskap/registrert partnerskap kunne inngås, anses vedkommende ikke som samboer.
- En person regnes ikke som samboer lenger enn til det tidspunkt det foreligger faktisk samlivsbrudd eller til det tidspunkt ovennevnte samboerdefinisjon av annen grunn ikke lenger er oppfylt.
- Erstatning ved fullstendig, livsvarig medisinsk invaliditet med kr. 200.000, ved delvis invaliditet en tilsvarende mindre del av beløpet.

Samlet erstatning ved ett og samme skadetilfelle, er begrenset til kr 1 000.000. Overskrides denne forsikringssum av summen av de individuelle krav, fordeles beløpet mellom de skadede med hver enkelts prosentandel av den totale skade.

9.4 HVILKE SKADER SOM ERSTATTES

Selskapet svarer for ulykkesskade som rammer den forsikrede person når denne befinner seg i eller på arbeidsmaskinen. Er arbeidsmaskinen med tilkoblet redskap den direkte årsak til skaden, svarer selskapet også for ulykkesskade som rammer forsikrede som befinner seg utenfor denne i arbeid tilknyttet arbeidsmaskinen og tilkoblet redskap.

Med ulykkesskade forstås skade på legemet forårsaket ved en plutselig, og ufrivillig ytre begivenhet - ulykkestilfelle - som inntreffer i forsikringstiden. Skade på sinnet alene, for eksempel sjokk, regnes ikke som ulykkesskade, med mindre det samtidig er oppstått en fysisk skade som medfører livsvarig og erstatningsmessig invaliditet.

Har den sikrede forsettlig fremkalt forsikringstilfellet, er selskapet ikke ansvarlig. Selskapet er likevel ansvarlig hvis den sikrede p.g.a. alder eller sinnstilstand ikke kunne forstå rekkevidden av sin handling. Selskapet svarer ikke for selvmord eller forsøk på selvmord med mindre kravstilleren kan sannsynliggjøre at dette skyldes en akutt sinnforvirring som har en ytre årsak, og ikke er en sinnslidelse.

9.5 SELSKAPET ERSTATTER IKKE

- 9.5.1 ulykkesskade ved drukning, med mindre kravstiller kan godtgjøre at det er overveiende sannsynlig at drukningen ikke skyldes sykdom, sykkelig tilstand eller forhold som selskapet etter vilkårene ellers ikke svarer for.
- 9.5.2 ulykkesskade som skyldes slagtilfelle, besvimelse eller annen sykkelig tilstand, herunder sinnssykdom eller akutt sinnsvirring. Har sykdom eller sykkelig tilstand forverret skadens følger, svarer selskapet bare for den del av følgene som er forårsaket av ulykkesskaden.
- 9.5.3 følgende sykdommer eller sykelige tilstander som har ført til invaliditet eller dødsfall, selv om en ulykkesskade kan påvises som årsak:
- 9.5.3.1 Følgende muskel-/skjelettilstander:
- smertetilstander i rygg og nakke, med mindre smertene har oppstått som følge av traumatisk/ skadebetinget brudd i ryggstøtten, eller at ryggvirvlene har vært ute av ledd
  - brudd som følge av patologisk prosess, som for eksempel beinskjørhet
  - myalgier (muskelsmerter) og andre uspesifikke smertetilstander
  - tenditter (senebetennelse), tendioser (kronisk senebetennelse) og impingement (inneklemmingssyndrom)
  - artritt (leddbetennelse) som ikke er skadeutløst, men for eksempel ledd i en belastningstilstand eller systemsykdom
  - degenerative forandringer i ledd og bløtdeler i hele kroppen, med mindre det foreligger en klar skadebetinget artrose (evt. slitasjegikt)
- 9.5.3.2 Hjerte-/ karsykdommer og –tilstander
- 9.5.3.3 Tretthetssyndromer
- 9.5.3.4 Post-commotiosyndrom
- 9.5.3.5 Psykiske lidelser
- 9.5.3 forsikringstilfelle eller økning av skadens omfang som er grovt uaktsomt fremkalt av sikrede. Det samme gjelder hvis sikrede grovt uaktsomt har fremkalt forsikringstilfellet ved overtredelse av en sikkerhetsforskrift. Det avgjøres under hensyn til skyldgraden og omstendighetene for øvrig om selskapet skal betale noe, og i tilfelle hvor mye.
- 9.5.5 ulykkesskade som skyldes frivillig deltakelse i slagsmål eller forbrytelse.
- 9.5.6 død som følge av selvmord, med mindre kravstilleren kan sannsynliggjøre at dette skyldes en akutt sinnsvirring forårsaket av en ytre årsak og ikke en sinnslidelse.

9.6 SKADEOPPGJØR

9.6.1 *Plikter ved skade*

- Selskapet skal underrettes om dødsfall så snart som mulig. Selskapet har rett til å forlange obduksjon.
- Ved skade må den skadde snarest søke lege, underkaste seg regelmessig legebehandling og følge legens forskrifter. Den skadde plikter også å la seg undersøke av lege som selskapet utpeker. Hvis den skadde ikke oppfyller denne forpliktelse, kan selskapet avvise ethvert krav om utbetaling av erstatning. Undersøkelsen betales av selskapet.
- Kan det antas at tilstanden vil bli bedret ved operasjon eller annen behandling, og den forsikrede uten rimelig grunn vegrer seg for å underkaste seg behandling, skal det likevel ved fastsettelse av den endelige invaliditetsgrad tas hensyn til den mulighet for bedring som slik behandling ville ha medført.

9.6.2 **Dødsfall**

Har ulykkesskaden medført døden innen ett år, betales dødsfallserstatning. Eventuell invaliditetserstatning som måtte være utbetalt, kommer til fradrag. Dør den sikrede av annen årsak innen ett år etter at ulykkesskaden inntraff, betales verken dødsfalls- eller invaliditetserstatning. Dør den sikrede senere enn ett år etter at ulykkesskaden inntraff, betales ikke dødsfallserstatning, men invaliditetserstatning.

9.6.3 **Livsvarig invaliditet**

Har ulykkesskaden innen 3 år fra skadedato medført invaliditet som antas å bli livsvarig, skal det betales invaliditetserstatning.

For barn under 16 år er fristen 5 år. Hvis ulykkesskaden innen 3 år fra skadedato ikke har gitt symptomer som er registrert av lege, betales ingen erstatning.

For fullstendig invaliditet betales hele forsikringssummen, for delvis invaliditet en tilsvarende mindre del av den, fastsatt på grunnlag av Sosialdepartementets invaliditetstabell. Den tabellen som var gjeldende på skadetidspunktet legges til grunn ved fastsettelsen, med følgende utvidelser og unntak:

- Ved tap av synet på ett øye når synet på det andre øyet mangler settes invaliditetsgraden til 100 %.
- Tap av eller skade på lem eller organ som var fullstendig ubrukbart før ulykkesskaden inntraff, gir ikke rett til erstatning for invaliditet. Var et lem eller organ tidligere delvis tapt eller ubrukbart, gjøres det tilsvarende fradrag når invaliditetsgraden skal bestemmes.
- Erstatning for en og samme skade kan ikke overstige 100 % selv om flere lemmer eller organer er skadet.
- Skade som utelukkende virker vansirende, samt tannskader gir ikke rett til invaliditetserstatning
- Ved fastsettelse av invaliditetsgrad skal det ikke tas hensyn til yrke, individuelle anlegg eller sosial stilling.

Erstatningen forfaller til betaling når den livsvarige invaliditetsgrad kan fastsettes, likevel tidligst ett år etter at ulykkesskaden inntraff. Er det på et tidligere tidspunkt på det rene at selskapet i hvert fall skal betale en del av det beløp som kreves, skal selskapet utbetale et tilsvarende forskudd. Endelig oppgjør kan ikke utstå lenger enn 3 år etter at ulykkesskaden inntraff - for barn under 16 år likevel 5 år.

Erstatningen skal fastsettes etter den invaliditetsgrad som antas å bli den endelige.

KUNDEVALGTE TILLEGGSFORSIKRINGER

Bare de kundevalgte tilleggsforsikringer som er angitt i forsikringsbeviset gjelder for forsikringen.

M01 PANTHAVER/UTLEIER I HENHOLD TIL LEASINGAVTALE

Det er notert i selskapet at den forsikrede arbeidsmaskin er solgt på avbetaling, eventuelt pantsatt, eller utleid iht. leasingavtale. Det bekreftes at den forsikring som er dekket (se spesifikasjon i forsikringsbeviset) ikke skal utgå uten varsel til den som er notert som avbetalingsselger/panthaver/utleier.

Kontanterstatning for inntruffet skade på arbeidsmaskinen skal ikke utbetales uten samtykke fra disse.

Dessuten gjelder følgende:

I de tilfeller selskapet har avslått å erstatte skaden på arbeidsmaskinen helt eller delvis under henvisning til:

- Generelle vilkår pkt. 4.
- Bilvilkårenes/ arbeidsmaskinvilkårenes pkt. 2.
- Bilvilkårenes pkt. 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1, 5.2 - for bil også pkt. 4.9
- arbeidsmaskinvilkårenes pkt. 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.11, 4.12, 5.1 eller 5.2,

alt etter hvilket vilkår som er gjort gjeldende for forsikringsavtalen, erstatter likevel selskapet det tap, eksklusive rentetap, som avbetalingsselger/panthaver/ utleier lider som følge av forsikringstakerens, eventuelt kausjonistens manglende evne til å erstatte skaden.

Den som fremsetter krav mot selskapet, må dokumentere at forsikringstakeren/leieren, eventuelt kausjonisten, ikke har evne til å erstatte skaden eller det oppståtte tap. Omkostninger i den forbindelse erstattes ikke.

Den utvidede forsikring gjelder ikke i de tilfeller der skade på arbeidsmaskinen er blitt erstattet uten at selskapet har hatt kjennskap til det. Hvis andre har stilt annen garanti/sikkerhet for forsikringstakerens forpliktelse, er selskapets forpliktelse subsidiær i forhold til garantien/sikkerheten. Regelen i foregående ledd gjelder tilsvarende.

Det er en betingelse for rett til erstatning at avbetalingsselger/panthaver/utleier ikke visste eller burde vite om overtredelsen av de nevnte vilkårbestemmelser, eller har unnlatt å gjøre det han/hun kan for å hindre det. Likeledes gjelder som betingelse for rett til erstatning, at bestemmelsene i kredittkjøpsloven/ finanskjøpsloven og forskrifter gitt med hjemmel i lov er overholdt av avbetalingsselger.

Hvis selskapet etter bestemmelsene i vilkår for Motorvogn I, pkt. 6.5.2 har erstattet motorvogn som er gått tapt eller ikke er lønnsom å reparere, med en annen tilsvarende - eller i det alt vesentlig tilsvarende - skal denne motorvognen tre inn i løpende avtale som panteobjekt om selskapet bestemmer det.

Selskapets forpliktelser er i alle tilfeller begrenset til skadebeløpet iht. vilkårene for

- Firmabil pkt. 6.2, 6.3 og 6.5
- Storbil/ arbeidsmaskin pkt 7.2, 7.3 og 7.5.

Har selskapet utbetalt erstatning iht. denne utvidede forsikringen, for skade som det etter forsikringsavtalen ikke svarer for, plikter forsikringstakeren eller person som kan identifiseres med ham, å betale beløpet tilbake til selskapet.

Denne tilleggsavtale kan av selskapet sies opp når som helst med 14 dagers varsel.

M05 ÅRSPRØVEKJENNEMERKE

Forsikring gjelder bare i Norden, og iht. Forskrift om bruk av kjøretøy, § 2-7 Bruk av prøvekjennemerke m.m.

Forsikringen gjelder kun for den ene bilen/tilhengeren som er påsatt årsprøvekjennemerke under flytting, prøving, demonstrasjon og i forbindelse med registrering.

Underslag (jf. strl. §§ 255 og 256) av motorkjøretøy påsatt årsprøvekjennemerke er dekket.

1 HVILKE FORSIKRINGSVILKÅR SOM GJELDER

Når årsprøvekjennemerke benyttes på

- 1.1 arbeidsmaskin, gjelder innenfor rammen av forsikringen, vilkårene for arbeidsmaskinforsikring.
- 1.2 bil eller tilhenger, gjelder innenfor rammen av forsikringsvilkårene.
- 1.3 moped, motorsykkel, snøscooter eller ATV gjelder innenfor rammen av forsikringen, vilkårene for bilforsikring.

2 FORELIGGER DET VOGNSKADEFORSIKRING, GJELDER FØLGENDE:

- 2.1 I stedet for tilhengervilkårenes pkt. 3.1 omfatter forsikringen bilen/arbeidsmaskinen/tilhengeren med fastmontert utstyr/påbygg.
- 2.2 Ved kondemnasjon eller totaltap erstattes bilen/arbeidsmaskinen/tilhengeren med et beløp tilsvarende selvkost, maksimalt til gjenanskaffelsesprisen, dog maksimum kr 1000.000.
- 2.3 Hvis ikke annet fremgår av forsikringsbeviset, er egenandelen ved enhver skade kr 10.000.

3 SIKKERHETSFORSKRIFT

Følgene av ikke å overholde denne sikkerhetsforskrift fremgår av bil-/tilhenger-/arbeidsmaskinvilkårenes pkt. 5.

- 3.1 Sikkerhetsforskrift som nevnt i vilkårenes pkt. 5 gjelder.
- 3.2 Offentlige forskrifter skal overholdes.
- 3.3 For bruk av årsprøvekjennemerke gjelder bestemmelsene i Forskrift om bruk av kjøretøy, § 2-7 Bruk av prøvekjennemerke m.m. med følgende endring:
  - Ved bruk av årsprøvekjennemerke plikter eier å holde oversikt over hvem som til enhver tid er ansvarlig låner av bilen/arbeidsmaskinen/tilhengeren – krav til godkjent legitimasjon.
  - Årsprøvekjennemerke kan lånes bort for prøvekjøring, flytting etc. for en periode på inntil 24 timer. Det skal alltid utstedes kjøreseddel for årsprøvekjennemerke. Denne skal bringes med under kjøring. Gjenpart skal oppbevares i minst ett år.
  - Dersom kjøretøyet parkeres for natten/lengre tid skal årsprøvekjennemerke avmonteres og oppbevares i låst rom i bygning.
  - Brannskader dekkes kun under kjøring.

- 4 For øvrig gjelder bil-/ arbeidsmaskin-/tilhengervilkårene.

M06 AVBRUDDSFORSIKRING

Hvis det fremgår av forsikringsbeviset at det er dekket avbruddsforsikring, gjelder dette punkt for forsikringsavtalen.

1. Forsikringen omfatter erstatning for avbruddstap med det beløp pr. dag som er angitt i forsikringsbeviset. Antall dager det ytes erstatning for, er begrenset til avbruddstiden.

Avbruddstiden er begrenset til 40 dager.

2. Forutsetning for erstatning er at det foreligger en erstatningsmessig kasko- eller maskinskade og at skaden overstiger egenandelen nevnt i vilkårene for Firmabil, pkt. 6.9.5, Storbil og Tilhenger, pkt. 7.9.5, Arbeidsmaskin pkt. 7.9.4, eller at objektet har vært stjålet.

Hvis avbruddsforsikringen omfatter tilhenger eller semitrailer og denne ikke er skadet, utbetales likevel erstatning for tilhengeren/semitraileren så lenge erstatning ytes for den trekkvogn som nyttes sammen med tilhengeren/semitraileren. Dette gjelder også hvis tilhengeren/semitraileren er skadet og avbruddstiden for denne er kortere enn for trekkvognen. Det må dokumenteres at tilhengeren/semitraileren ikke har vært benyttet i perioden.

3. AVBRUDDSTID

- 3.1 Ved reparasjon regnes avbruddstiden som antall hele dager f.o.m. 2. dag etter at reparasjonen er påbegynt til den er ferdig avsluttet. Avbruddstiden regnes til normal reparasjonstid if. takstrappport. I tillegg til normal reparasjonstid kan det beregnes et ventetillegg for det antall dager det virkelig er ventet - inntil normal reparasjonstids lengde og begrenset til 10 dager. Avbruddstiden er begrenset til 40 dager inkludert eventuelt ventetillegg, 10 dager hvis skaden ikke repareres.

- 3.2 Ved kondemnasjon av hele kjøretøyet, se vilkårene for Firmabil, pkt. 6.5.1, Storbil, Tilhenger og Arbeidsmaskin pkt. 7.5.1, regnes avbruddstiden som antall hele dager som nødvendig går med til å skaffe tilsvarende kjøretøy, regnet fra den dag skaden ble meldt selskapet. Avbruddstiden er begrenset til 10 dager etter at sikrede har fått beskjed om at bilen vil bli kondemnert. Avbruddstiden er i alle tilfeller begrenset til 40 dager.

- 3.3 Ved tyveri løper avbruddstiden f.o.m. 2. dag etter at melding om tyveriet er mottatt av selskapet. Avbruddstiden omfatter det antall dager bilen er unndratt sikredes disposisjon, medregnet den tid som eventuelt medgår til reparasjon etter at den er kommet til rette. Foreligger det totalskade, jf. vilkårene for Firmabil pkt. 6.5.1, Tilhenger, Storbil og Arbeidsmaskin pkt. 7.5.1, fortsetter avbruddstiden å løpe i h.h.t. reglene i dette kundevalgte tilleggsforsikrings pkt. 3.2, med den endring at denne del av avbruddstiden regnes f.o.m. den dag selskapet avgir tilbud om erstatning. Avbruddstiden er i alle tilfeller begrenset til 40 dager.

4. BEGRENSNING

Selskapet svarer ikke for følgene av streik, lockout o.l.

5. SKJØNN

Hvis en av partene krever det, skal spørsmålet om avbruddstidens lengde avgjøres ved skjønn på samme måte som beskrevet i bilvilkårene/ arbeidsmaskinvilkårene og Generelle vilkår.

6. REGRESS

Selskapet trer inn i sikredes eventuelle erstatningskrav mot tredjeperson.

7. BONUS

Det gis bonus som for kaskoforsikringen. Avbruddsskader er i seg selv ikke bonusreducerende.

Det gis ikke bonus for landbruksmaskin, arbeidsmaskin og tilhenger.

8. For øvrig gjelder bilvilkårene/ arbeidsmaskinvilkårene/tilhengervilkårene.

M30 ANSVAR FOR HENGENDE GODS I KRAN

Hvis det fremgår av forsikringsbeviset at det er dekket ansvarsforsikring for hengende gods i kran, gjelder følgende:

1. Forsikringen omfatter sikredes rettslige ansvar for skade på gods som løftes i kran når løftet ikke er en del av en fraktavtale som faller inn under lov nr. 68/74 om vegfraktavtaler.

Selskapets erstatningsplikt for ett skadetilfelle er begrenset til den sum som er avtalt i forsikringsbeviset. Dog maksimalt 1.000.000,-.

Egenandelen er kr. 15.000,- for hvert skadetilfelle. Storbil-/ Arbeidsmaskinvilkårenes pkt. 7.9, 2. ledd, gjelder ikke.

2. Blir søksmål reist mot sikrede og ansvaret etter saksøkerens begrunnelse omfattes av forsikringen, fører selskapet saken og betaler saksomkostningene.
3. Det er en forutsetning for rett til erstatning at
  - skaden ikke er en følge av forsettlig handling fra sikrede eller den som er ansvarlig for kranen.
  - skaden ikke er en følge av at sikrede eller den som er ansvarlig for kranen, var beruset eller bedøvet av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler.
4. **Sikkerhetsforskrift, se bilvilkårenes/arbeidsmaskinvilkårenes pkt 5.1.**
5. Skade under denne kundevalgte tilleggsforsikring alene er ikke bonusreducerende.
6. For øvrig gjelder Storbil-/Arbeidsmaskinvilkårene.

M31 ANSVAR FOR SKADE VED BRUK AV KRAN

1. Forsikringen omfatter rettslig erstatningsansvar som sikrede i egenskap av eier eller rettmessig bruker av kran montert på lastebil, kan pådra seg for skade på annens person eller ting (herunder fast eiendom og dyr). Selskapets ansvar er begrenset til kr 2.000 000 ved skade på personer og kr 600.000 for skade på ting.
2. Forsikringen dekker ikke:
  - ansvar overfor sikrede, bruker av kranen eller deres familier. Til familie regnes ektefelle, foreldre, søsken, barn og barns ektefelle.
  - ansvar for skade på ting som den sikrede eller noen på hans vegne bruker, transporterer, tauer eller sleper, har leid, lånt, påtatt seg å passe eller forvare, eller har fått i oppdrag å forarbeide, installere el.
  - ansvar for skade på broer, veier, vekter eller annet underlag som følge av at disse blir overbelastet.
3. Egenandelen er kr 15.000 for hvert skadetilfelle. Storbil-/Arbeidsmaskinvilkårenes pkt. 7.9, 2. ledd gjelder ikke.
4. Skade under denne kundevalgte tilleggsforsikring alene er ikke bonusreducerende.
5. For øvrig gjelder Storbil-/Arbeidsmaskinvilkårene.

M33 SNØBRØYTING

Hvis det fremgår av forsikringsbeviset at forsikringen er utvidet til å omfatte skader ved snøbrøyting, gjelder dette de dekninger som er avtalt. Utvidelsen omfatter ikke kaskoskader dersom denne dekningen ikke er avtalt.

1. Forsikringen er utvidet til å omfatte skade som følge av snøbrøyting, jf. pkt. 4.9 i vilkår for Storbil / ervervsmessig snøbrøyting, jf. pkt. 4.18 i vilkår for Arbeidsmaskin, med følgende unntak:
  - Forsikringen gjelder ikke skade på plog.
  - Kaskoforsikringen omfatter også plutselig og uforutsett brudd eller brekkasje på girkasse/ kraftoverføringer når skaden påviselig skyldes støt oppstått når bilen blir benyttet til snøbrøyting.
2. For øvrig gjelder bilvilkårene/ arbeidsmaskinvilkårene.

M34 SNØPLOG/ BRØYTEUTSTYR

Hvis det fremgår av forsikringsbeviset at forsikringen omfatter skade på snøplog / brøyteutstyr er følgende skader omfattet:

- brann
- tyveri fra fast oppsamlingsplass
- utforkjøring eller velt med kjøretøy som snøplogen/brøyteutstyret er montert på.
- sammenstøt/kollisjon med annet kjøretøy eller gjenstand som ikke er en del av veikonstruksjonen.

Forsikringen omfatter ikke;

- vedlikehold og normal slitasje.
- skader som skyldes indre årsak
- sammenstøt/ kollisjon med kumlokk/kummer, kantstein, brukar, markeringsvarsel, stein eller andre ujevnheter som hører veibanen til.

Egenandel pr. skade er kr. 15.000.

M37 ERVERVSKJØRING OG GODSANSVAR

(utvidet ansvars- og kaskoforsikring)

Det fremgår av forsikringsbeviset hvilke dekninger som er avtalt.

1. Forsikringen er utvidet til å omfatte skade som følge av ervervsmessig kjøring, jf. pkt. 4.15 i vilkår for arbeidsmaskin.
2. For øvrig gjelder bilvilkårene/arbeidsmaskinvilkårene.
3. Forsikringen er utvidet til å omfatte sikredes rettslige ansvar som motorvogneier eller fraktfører for skade på gods oppstått under lasting av kjøretøyet, videre under kjøring til avlastingsstedet og lossing, og følgene av forsinket levering. Selskapets erstatningsplikt er likevel begrenset til det ansvar som følger av bestemmelsene i lov nr. 68/74 om vegfraktavtaler. Forsikringen gjelder i det område hvor motorvognens bilansvarsforsikring gjelder.
4. Erstatningen er ved innenriks befordring begrenset til 17 XDR* pr. kg. beskadiget eller tapt gods og ved internasjonal befordring 8,33 XDR pr. kilo beskadiget eller tapt gods (jf. lov nr. 68/74 om vegfraktavtaler § 32). Maksimalt erstattes henholdsvis 17 XDR og 8,33 XDR pr. lovlig kg. lasteevne med mindre særskilt avtale er truffet med selskapet. I tillegg til dette erstattes bare frakt, tollavgifter og andre kostnader med befordring helt ut ved totaltap og forholdsvis ved delvis tap. Videre erstattes renter etter § 36 i den nevnte lov.

* XDR er valutafondets trekkrettigheter som valutanoteres på Oslo Børs. 1. mai 2010 tilsvarte en XDR NOK 9,08.
5. Ved hvert skadetilfelle gjelder en egenandel på kr. 6.000.

6. Forsikringen omfatter ikke ansvar for skade som skyldes at sikrede eller den som er ansvarlig for motorvognen har voldt skaden under påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel.
7. Forsikringen omfatter ikke:
  - utvidet ansvar etter lov 68/74 om vegfraktavtaler § 5 (fravikelse av lovens bestemmelse ved innenriks befordring) og §§ 33 og 35 (høyere beløp enn nevnt i denne kundevalgte tilleggforsikringens pkt. 2, samt særlig utleveringsadresse).
  - ansvar for skade på flyttegods

M40 BEGRENSET IDENTIFIKASJON

Hvis det fremgår av forsikringsbeviset at Begrenset Identifikasjon er dekket, gjelder følgende:

Denne utvidede forsikring gjelder bare for registreringspliktige næringsdrivende.

1. Erstatning ytes til forsikringstaker selv om en "ansvarlig for bilen/arbeidsmaskinen" har voldt skaden under forhold som nevnt i vilkårene:
  - Firmabil, pkt. 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1.1 og 5.1.3.
  - Storbil, pkt. 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1.1 og 5.1.3.
  - Arbeidsmaskin, pkt. 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1.1, 5.1.3, 5.1.4 og 5.1.5, 5.-7. ledd, 5.1.6 alt etter hvilke vilkår som er gjort gjeldende for forsikringsavtalen.

Dette gjelder likevel ikke hvis "den ansvarlige" for motorvognen har mer enn 10 % eierinteresse i firmaet eller deltar i firmaets styre eller ledelse.
2. Disse bestemmelsene begrenser ikke selskapets rett til å kreve regress hos "den ansvarlige".

M45 GODSANSVAR

Hvis det fremgår av forsikringsbeviset at forsikringen er utvidet til å omfatte godsansvar gjelder følgende;

1. Forsikringen er utvidet til å omfatte sikredes rettslige ansvar som bileier eller fraktfører for skade på gods oppstått under lasting av kjøretøyet, videre under kjøring til avlastingsstedet og lossing, og følgene av forsinket levering. Selskapets erstatningsplikt er likevel begrenset til det ansvar som følger av bestemmelsene i lov nr. 68/74 om vegfraktavtaler.

Forsikringen gjelder i det område hvor bilens bilansvarsforsikring gjelder.
2. Erstatningen er ved innenriks befordring begrenset til 17 XDR*) pr. kg. beskadiget eller tapt gods og ved internasjonal befordring 8,33 XDR pr. kilo beskadiget eller tapt gods (jf. lov nr. 68/74 om vegfraktavtaler § 32). Maksimalt erstattes henholdsvis 17 XDR og 8,33 XDR pr. lovlig kg. lasteevne, med mindre særskilt avtale er truffet med selskapet. I tillegg til dette erstattes bare frakt, tollavgifter og andre kostnader med befordring helt ut ved totaltap og forholdsvis ved delvis tap. Videre erstattes renter etter § 36 i den nevnte lov.

*) XDR er valutafondets trekkrettigheter som valutannoteres på Oslo Børs. 30. august 2013 tilsvarte en XDR Nok 9,26.
3. Ved hvert skadetilfelle gjelder en egenandel på kr. 6.000 hvis ikke annet er nevnt i forsikringsbeviset. Vilråene for Firmabil pkt. 6.9, 2. ledd, Storbil/Tilhenger pkt. 7.9, 2. ledd, Arbeidsmaskin pkt. 7.9, 4. ledd gjelder ikke.
4. Forsikringen omfatter ikke ansvar for skade som skyldes at sikrede eller den som er ansvarlig for bilen har voldt skaden under påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel.

5. Forsikringen omfatter ikke:
  - utvidet ansvar etter lov 68/74 om vegfraktavtaler § 5 (fravikelse av lovens bestemmelse ved innenriks befordring) og §§ 33 og 35 (høyere beløp enn nevnt i dette kundevalgte tilleggsforsikringers pkt. 2, samt særlig utleveringsadresse).
  - ansvar for skade på flyttegods
6. Hvis det ikke er truffet særskilt avtale med selskapet, omfatter forsikringen ikke ansvar for skade på levende dyr.
7. **SIKKERHETSFORSKRIFTER**
Følgene av ikke å overholde denne sikkerhetsforskrift fremgår av motorvilkårenes pkt. 5.1.
- 7.1 Fraktføreren har plikt til å undersøke at godset som skal befraktes er ubeskadiget og til stede, jf. lov nr. 68/74 om vegfraktavtaler § 12.
8. Skade under denne kundevalgte tilleggsforsikring alene er ikke bonusreducerende.
9. For øvrig gjelder bil-, arbeidsmaskin-/ tilhengervilkårene.

M90 PSYKOLOGISK FØRSTEHJELP

1. **Hvem forsikringen gjelder for:**
  - Sjåfør og medlemmer av deres faste husstand.
  - Dekningen gjelder både under arbeid og i fritid.
2. **Hva forsikringen omfatter**
Forsikringen dekker inntil 10 behandlings- timer for hver hendelse til psykologisk førstehjelp som skyldes psykiske reaksjoner etter en plutselig og uforutsett hendelse, som;
  - trafikkulykke, dødsfall i nærmeste familie i forbindelse med ulykke Med nærmeste familie menes ektefelle/ samboer, barn, foreldre, søsken, besteforeldre, oldeforeldre, barnebarn, oldebarn, svigerforeldre, svigerbarn, svogere, svigerinner
  - vold, overfall, ran, innbrudd
  - brann, eksplosjon
 Forsikringen omfatter også hjelp dersom man får psykiske reaksjoner etter kun å ha vært tilstede ved en hendelse.
Reisekostnader i forbindelse med behandling dekkes etter folketrygdens satser.
3. **Hvor forsikringen gjelder**
Forsikringen gjelder hendelser i hele verden, men ikke ved sammenhengende fritidsreiser utenfor Norden i mer enn 6 måneder.
4. **Unntak**
Dekningen omfatter ikke hendelser som skyldes;
  - kriminelle handlinger begått av forsikrede.
  - inntak av berusende eller bedøvende middel.
  - deltagelse i slagsmål
  - deltagelse i væpnede styrker eller annet bistandsarbeid utenfor Norge.
  - selvmordsforsøk.
  - problemer med samlivsforhold.
  - arbeid som utrykningssjåfør eller medhjelper på slike kjøretøy.
  - Reiseutgifter utenlands og hjemreisekostnader til Norge.
5. **Skade og egenandel**
Ved behov for behandling, meldes dette til fastlegen, som henviser til psykolog.
Konsultasjon utenfor Norge skal avtales med Ly Forsikring AS og dekkes kun mot originalkvittering, og etter folketrygdens satser.
Ran, overfall og voldtekt skal politianmeldes.

Psykologisk førstehjelp har ingen egenandel.

6

Generelt

For øvrig gjelder Selskapets Generelle vilkår.

Bistand i klagesaker

Hvis dere mener at det er gjort en feil fra selskapets side, og dette ikke avklares gjennom den ordinære saksbehandlingen, kan skriftlig klage gjøres til:

Finansklagenemnda
Pb. 53 Skøyen
0212 Oslo

Dere mister retten til å klage hvis klagen ikke er fremsatt overnevnte instans eller sak ikke er anlagt de alminnelige domstoler, innen seks måneder etter dere fikk skriftlig melding om avgjørelsen